

Ի՞նչ է տեղի ունեցել հունիսի 20-ի լույս 21-ի գիշերը:

Տես՞ք 10 առավել հաճախ տրվող հարցերը

1. Ի՞նչ գիտենք՝ ըստ ռացիայի գրառումների ռետինե փամփուշտների օգտագործման մասին: - Հունիսի 20-ին, ժամը 23:36-ին ներքին գործերի նախարարը հրամայեց իր տեղակալներին և այլ ենթականերին (այդ թվում՝ ՀՆՎ-ի տնօրենին) ցույցը ցրելու ժամանակ չօգտագործել ռետինե փամփուշտներ: Ի տարբերություն՝ հեռուստաընկերությունների կողմից նկարահանված կրակոցները ցույց են տալիս, որ ռետինե փամփուշտների կրակումը սկսվել է ժամը 00:00-ից կարճ ժամանակ անց: Այնուամենայնիվ, հունիսի 21-ին՝ ժամը 00:16-ին, ՀՆՎ-ի տնօրենը ղեկավարությանը տեղեկացրեց, որ ոչ մի զենք չեն օգտագործում: Ըստ ռացիայի գրառումների, ռետինե փամփուշտներ չօգտագործելու հրամանը կրկնվել է ժամը 00:36-ին, որը կրկին չի կատարվել: Ժամը 02:34-ին ՀՆՎ-ի տնօրենը լրացուցիչ թույլտվություն խնդրեց օգտագործել ռետինե փամփուշտները: Նշված հարցամը մերժում է ստացել վերահսկողի կողմից, որի ընդունումը հաստատել է: Չնայած դրան, հեռուստաընկերությունների գրառումներից երևում է, որ շուտով վերսկսվեց ռետինե փամփուշտների հաճախակի կրակոցները:

2. Ի՞նչ են ասում կրակողները ռետինե փամփուշտներ օգտագործելու մասին: - ՆԳՆ Հատուկ նշանակության վարչության (ՀՆՆ) կրակողները նշում են, որ նրանք օգտագործել են ոչ մահացու զենք՝ ըստ իրավիճակի, քանի որ հենց սկզբից նրանք ընդհանուր թույլտվություն էին ստացել պատրաստ լինել ցանկացած իրավիճակի: Բացատրվեց, որ ռետինե փամփուշտներ օգտագործելու մասին որոշումը կայացվել է անհատապես՝ վտանգի հատուկ գնահատման արդյունքում: Կրակողները նշել են նաև, որ փամփուշտներն օգտագործելիս իրենց հրամանատարները ներկա են եղել, չնայած նրանք հրաման չեն արձակել դադարեցնել օգտագործել ռետինե փամփուշտները: Հանրահավաքը ցրելու ընթացքում մի քանի ժամ շարունակ՝ 00:00-ից 04:30-ն ընկած ժամանակահատվածում, ՀՆՆ-ի և օբյեկտների պաշտպանության վարչության ավելի քան 100 աշխատակիցներ օգտագործել են 3 տեսակի զենք, 5 տեսակի փամփուշտ և արկ: ՆԳ նախարարի լրատվամիջոցների հաղորդմամբ, արձակվել է մոտ 800 ռետինե փամփուշտ:

3. Ի՞նչ դեր ունեին ներկայիս ՆԳ նախարարը և նրա տեղակալները, և տեղյա՞կ էին նրանք ռետինե փամփուշտների օգտագործման մասին: - Գիորգի Գախարիան, Կախաբեր Սաբանաձեն և Վլադիմիր Բորտովաձեն հունիսի 20-ի երեկոյան 22-ից ներկա էին խորհրդարանում: Նախարարն ու նրա տեղակալները իրենց ցուցմունքներում նշում են, որ արցունքաբեր գազի տուփերն և ջրցան մեքենաները օգտագործվել են իրենց հրամանով, մինչդեռ նրանք չեն հրամայել օգտագործել ռետինե փամփուշտները: Նախարարն ու նրա տեղակալները իրենց ցուցմունքներում նշում են, որ ռետինե փամփուշտների օգտագործումը նրանց շուտով հայտնի է դարձել, չնայած նրանք չեն նշել ճշգրիտ ժամանակը: Հետաքննությունը չի հաստատել նախարարին և նրա տեղակալներին այս տեղեկատվության տրամադրման միջոցները (անձնական բանավոր հաղորդակցություն, ռացիա, բջջային հեռախոս, հեռահաղորդակցություն և այլն):

4. Հավաքը ցրելու ժամանակ կիրառվե՞լ են արդյոք համաչափ և համամասնական միջոցներ: - Կիրառված ուժը չի կարող գնահատվել որպես համամասնական և համաչափ

միջոց՝ ելնելով հետևյալ հանգամանքներից/գործոններից. (1) Հրամանի բացակայության պայմաններում ոչ մահաբեր արկերի օգտագործումը հրաձիգների կողմից, (2) մեծ քանակությամբ արկեր և հրաձիգներ, 3) գործողություն տարածքը և ռետինե փամփուշտների օգտագործումը մի քանի ժամվա ժամանակահատվածում, (4) վիրավորված ցուցարարների քանակը, (5) քաղաքացիների առանձին խմբերի կողմից ոստիկանության առանձին սպայական կազմի վրա առանձին հարձակումների բացակայություն (ինչը կարողարացներ անհրաժեշտ պաշտպանություն վիճակը):

5. Նախագգուշացվե՞լ էին արդյոք հավաքի մասնակիցները ենթադրյալ ուժի կիրառման մասին: - Նախքան հավաքը դադարեցնելը, տեղում չի կատարվել օրենքով նախատեսված ֆիզիկական ուժի և հատուկ միջոցների ակնկալվող օգտագործման վերաբերյալ նախագգուշացման պարտավորությունը, և հետևաբար, իրավապահ մարմինները մասնակիցներին չէին տվել ողջամիտ ժամկետ՝ կատարելու օրինական պահանջը և դուրս գալ հավաքից: ¹

Հարկ է նշել, որ տվյալ դեպքում իրավապահ մարմիններին նշված պարտավորությունից ազատելու որևէ նախադրյալ չկար, ² քանի որ տեղում զգուշացնելու գործնական հնարավորություն կար՝ ինչպես խորհրդարան կամայական մուտք գործելու մասին հայտարարությունից, այնպես էլ իրավիճակի նախնական սրացման ժամանակահատվածում: ³

Ինչ վերաբերում է մասնակիցների նախագգուշացմանը մինչև հանդիպման ավարտը, ապա Վրաստանի ներքին գործերի նախարարության տարածած հրապարակային [հայտարարության](#), ինչպես նաև Վրաստանի ներքին գործերի նախարարի և Թբիլիսիի քաղաքապետի կողմից արված կոչերի համաձայն,⁴ նման միջոցները լիարժեք տեղեկատվություն չեն տրամադրում ժողովի մասնակիցներին և չեն բավարարում նրանց պատշաճ նախագգուշացման չափանիշին՝ նախքան ուժի գործադրումը: Մասնավորապես, համաձայն ԵԱՀԿ/Ժողովրդավարական հաստատությունների և Մարդու իրավունքների գրասենյակի, հանդիպման ժամանակ մասնակիցները՝ նախքան ուժ կիրառելը, պետք է մի քանի անգամ նախագգուշացվեն՝ ձայնի ուժեղացուցիչ համապատասխան սարքավորումների միջոցով, այն պետք է լինի պարզ, հասկանալի և չթաքնված այլ ձայնային ազդանշաններով: Անհրաժեշտության դեպքում պետք է նախագգուշացում արվի մի քանի տեղից, որպեսզի այն հասկանալի լինի բոլոր մասնակիցների համար: ⁵

¹ „Վրաստանի օրենք «Ոստիկանության մասին», հոդված 31, մաս 3:

² Ոստիկանը ազատվում է նախագգուշացման պարտականությունից, երբ հետաձգումը կարող է հանգեցնել անձի կյանքին և առողջությանը և/կամ ոստիկանության սպայի վնասմանը կամ այլ լուրջ հետևանքների, կամ նման իրավիճակում նման նախագգուշացումը անհիմն է կամ անհնար:

³ Հանրահավաքի ժամանակ ժամը 21:08-ին հայտարարություն արվեց խորհրդարան հնարավոր ներխուժման մասին, մինչդեռ իրավիճակը տեղում առաջին անգամ սրվեց 21:50-ից, երբ որոշ ցուցարարները փորձեցին ճեղքել ոստիկանության պատնեշը և մտնել խորհրդարանի բակի տարածք, թեպետ ուժի գործադրումը տեղի ունեցավ վերը նշված միջադեպից 2 ժամ անց: Սակայն իրավիճակի առաջին սրացումից մինչև ուժի կիրառում շուրջ 40 րոպե, ժողովի մասնակիցները դադարեցրել էին բռնի գործողությունները:

⁴ Տես. Հանրային հեռարձակողի ուղիղ հեռարձակումը (22:39-ից և 22:59-ից) հասանելի է կայքում <https://bit.ly/2Uq3bEu>

⁵ ԵԱՀԿ /Ժողովրդավարական հաստատությունների և մարդու իրավունքների գրասենյակը (OSCE/ODIHR), մարդու իրավունքների պահպանման ցույցերի ընթացքում ոստիկանության կողմից կարգուկանոն պահպանելու մասին, 2016, Էջ. 133-134, հասանելի է՝ <https://bit.ly/2Jt2fc9>

6. Քանի՞ մարդ է վիրավորվել: - Գործով նշանակված դատաբժշկական հաստատություն ուղարկվել են 273 մարդու վնասվածքներն արտացոլող բժշկական փաստաթղթեր, դրանց փոքր մասի հայտնագործությունների համաձայն, վնասվածքները գրանցվում են մարմնի տարբեր մասերում, ներառյալ գլուխը և դեմքը, նաև քթի, ճակատի, գանգի և դեմքի ոսկորների կտորվածքներ, գանգի փակ վնասվածք, և 2 անձի մոտ ախտորոշվել է կյանքին սպառնացող առողջական լուրջ վնաս: Հանրահավաքի ցրվելուց հետո Մարդու իրավունքների պաշտպանի ներկայացուցիչներն այցելել են վարչական կարգով կալանավորված 116 մարդու: Նրանցից 35-ը հայտնել են ոստիկանության կողմից բռնություն մասին, 12-ը վիրավորվել են:

7. Քանի՞ լրագրող է վիրավորվել: - Լրագրողական Էթիկայի խարտիայի համաձայն, լրատվամիջոցների շուրջ 40 ներկայացուցիչ վիրավորվել է: ⁶ Նրանցից մի քանիսն ասացին, որ ոստիկանությունը ռետինե փամփուշտներ է արձակել նրանց ուղղությամբ, նույնիսկ իրավապահ մարմինների աշխատակիցներին ասելուց հետո, որ նրանք լրատվամիջոցների ներկայացուցիչներ են: ⁷ Այնուամենայնիվ, մինչ օրս ոչ մի լրատվամիջոցների ներկայացուցիչներից չի ստացել տուժողի կարգավիճակ:

8. Ինչո՞ւ է Մարդու իրավունքների պաշտպանը պահանջում քրեական վարույթ հարուցել ՀՆՎ - ի այն ժամանակվա տնօրենի դեմ: - ՀՆՎ-ի տնօրենի վերահսկիչները՝ նախարարը և տեղակալները, երկու անգամ հրաման արձակեցին չօգտագործել ռետինե փամփուշտներ: Բացի այդ, ՀՆՎ-ի տնօրենն ինքը մեկ անգամ թույլտվություն է խնդրել օգտագործել ռետինե փամփուշտներ, որում կրկին մերժվել է: Չնայած ռետինե փամփուշտներ օգտագործելու երեք անգամ (ժամը 23:36, 00:36 և 02:34), բացասական հրաման ստանալու՝ հրամանը չի կատարվել, և ռետինե փամփուշտները ակտիվորեն օգտագործվել են: Ավելին, չնայած նախնական կրակոցներին, ՀՆՎ-ի տնօրենը հունիսի 21-ին՝ ժամը 00: 16-ին, դեկավարությանը սխալ տեղեկատվություն է հաղորդում այն մասին, որ զենքերը չեն օգտագործվում:

9. Ի՞նչ քննչական գործողություններ են իրականացվել: - Դատախազությունը ձեռք է բերել ⁸ տեսաձայնագրություններ, դրանց մի մասն արդեն ուսումնասիրվել/դիտվել է: ⁹ Քննությունը ՆԳՆ-ից հանել է որոշակի նյութեր և փաստաթղթեր: ¹⁰ Քննության ընթացքում հարցաքննվել է 625 անձ: ¹¹ Նշանակվել են փորձագետներ քննություններ: ¹² Առանձին դեպքերում հետապնդումներ են սկսվել 3 անձի նկատմամբ: ¹³ 8 քաղաքացի ճանաչվել է տուժող: ¹⁴

⁶ Տեղեկատվությունը հասանելի է կայքում <<https://bit.ly/2THI7tm>>

⁷ Տեղեկատվությունը հասանելի է կայքում <<https://bit.ly/2UKtcPg>>

⁸ Պատասխանները ներկայացված են 2020 թվականի փետրվարի 3-ի դրությամբ Մարդու իրավունքների պաշտպանի գրասենյակի աշխատակազմ ներկայացված գործի նյութերի ուսումնասիրության արդյունքների վերաբերյալ: Հունիսի 10-ին, 17-ին և 18-ին, գրասենյակի աշխատակիցները կրկին ծանոթացան գործի որոշակի մասի:

⁹ Տես՝ <<https://bit.ly/34esexG>> էջ 10.

¹⁰ Նույն տեղը, էջ 11.

¹¹ Նույն տեղը, էջ 12-20.

¹² Նույն տեղը, էջ 20.

¹³ Նույն տեղը, էջ 26-30.

¹⁴ Նույն տեղը, էջ 26-31.

10. Ի՞նչը մինչ օրս չի որոշվել/անցկացվել:¹⁵ -

Հայտնի չէ, թե ինչ միջոցներ են ձեռնարկվել Ներքին գործերի ներկայիս նախարարի և նրա տեղակալների, ինչպես նաև միջոցառումը անցկացնելու պատասխանատու և ղեկավարող անձանց կողմից՝ հավաքը ցրելու ընթացքում ոստիկանության աշխատակիցների կողմից լիազորությունների հնարավոր չարաշահումը կանխելու համար, բողոքի ցույցի կառավարման մեջ ներգրավված բոլոր իրավապահ մարմինների աշխատակիցների արշավանքի մասին գրառումներ չեն ստացվել, ոչ մի բջջային հեռախոս չի առգրավվել, ոչ էլ նշանակվել է հեռախոսային հաղորդագրությունների փորձաքննություն՝ սոցիալական ցանցերի միջոցով նամակագրություն ստանալու նպատակով:

¹⁵ Նույն տեղը, 31-44.